

## **СЕКЦІЯ 4**

# **ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ**

---

---

УДК 316.334.3

**Наталія Валеріївна БОБРО,**

*кандидат соціологічних наук,*

*доцент кафедри соціальних*

*та економічних дисциплін факультету № 2*

*Харківського національного університету внутрішніх справ*

### **ГРОМАДСЬКА ДУМКА В КОНТЕКСТІ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ: РЕЗУЛЬТАТИ СОЦІОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ**

Одним з ключових аспектів реформи правоохоронних органів, зокрема, діяльності Національної поліції, є законодавчо врегульований обов'язок поліції діяти в тісній співпраці та взаємодії з населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями на засадах партнерства. Так, Законом України «Про Національну поліцію» передбачено, що «діяльність поліції здійснюється на задоволення потреб населення, а рівень їх довіри є одним із основних критеріїв оцінки ефективності діяльності органів і підрозділів поліції» [1].

Громадська думка – це незалежна оцінка громадянами позитивних і негативних аспектів діяльності будь-яких суб'єктів або певних процесів стосовно проблем, подій чи фактів дійсності в конкретній ситуації. Громадська думка виявляється в реакції, оцінному ставленні певних соціальних спільнот (суспільства, організацій, груп) до соціальної дійсності, різних подій, поведінки та діяльності окремих людей чи соціальних інституцій, явищ і процесів з погляду цих спільнот [2]. Саме тому важливим є перманентне вивчення питання громадської думки щодо публічної безпеки та довіри до діяльності поліції.

У період з квітня по травень 2019 року працівниками та курсантами Харківського національного університету внутрішніх справ спільно із представниками Соціологічної асоціації України та Головним управлінням Національної поліції в Харківській області було проведено соціологічне дослідження [3, 4].

Методом збору первинної інформації було структуроване індивідуальне інтерв'ю «віч-на-віч» за місцем проживання респондентів. Вибірка маршрутна, обсяг вибіркової сукупності склав N=4500 респондентів, віком від 18 і більше років, серед них: мешканців міста Харкова – N=1530, мешканців Харківської області – N=2970. Також для порівняння ми використали результати аналогічного опитування за 2018 рік – N=2970.

Предметом дослідження виступили – оцінка якості життя та безпеки у населених пунктах, громадська думка про ефективність діяльності місцевої поліції, ставлення до різних характеристик роботи місцевої поліції та інформація про її роботу. Вивчались проблеми з безпеки мешканців Харкова та Харківської області.

Результати дослідження свідчать про те, що рівень злочинності у 2019 р. порівняно з 2018 р. зменшується. На запитання «Як Ви в цілому оцінюєте рівень злочинності в районі (місті, селищі), де Ви проживаєте?» опитуванні населених пунктів області визначили низьким – 31,7 %, і тільки 9,3 % опитуваних визначили рівень злочинності високим, щодо харків'ян, то про низький рівень говорили – 23,3 %, про високий рівень злочинності – 12,6 % респондентів. Якщо порівнювати данні респондентів міста та області, то у харків'ян більш високі оцінки рівня злочинності, ніж у мешканців населених пунктів області. Це можна пояснити тим, що в області громадяни почувають себе безпечніше, ніж громадяни міста.

Серед найбільш небезпечних факторів респонденти назвали: вживання наркотиків, зокрема йдеться про проблему так званих «закладок»; майнові злочини: крадіжки, розбої, шахрайство тощо; вживання алкоголю, зокрема й проблема «наливайок», що виявилася найбільш актуальною для мешканців міста; порушення громадського порядку: хуліганство, вандалізм, бійки тощо. Відповідальними за свою безпеку та основними її гарантами респонденти вважають поліцію. В цій ситуації гостро стоять питання як особистої безпеки мешканців міста та області, так і збереження спільної власності, дотримання соціальної справедливості та захисту прав громадян.

Прагнення мешканців уникати деяких місць у районі проживання порівняно з 2018 роком збільшується. Таке прагнення висловлюють 46 % опитаних. При цьому серед мешканців населених пунктів області менше тих, хто виявляє прагнення уникати певних місць (про це повідомили 31 % опитаних), ніж серед мешканців Харкова (33 % опитаних). Зміна поведінки громадян у темний час доби є одним з базових поведінкових індикаторів оцінювання криміногенної ситуації. Отримані дані свідчать про збільшення частки громадян, які не змінюють свою поведінку (з 40 % у 2018 р., до 41 % у 2019 р.).

Звертає на себе увагу і той факт, що збільшилась частка тих, хто без необхідності не виходить із дому з 40 % у 2018 році до 42 % у 2019 році та зменшення частки тих, хто використовує активні заходи безпеки – (з 14 % у 2018 р., до 13 % у 2019 р.). При цьому мешканці населених пунктів області більше віддають перевагу пасивним заходам безпеки, а мешканці міста – активним (заоби самозахисту, інші заходи безпеки).

При дослідженні професійної діяльності поліції, зокрема успішності виконання покладених на неї завдань важливо визначити частку респондентів, які задоволені/незадоволені роботою поліцейських. За результатами дослідження респонденти оцінюють діяльність поліції порівняно з 2018 роком як позитивну, так у Харкові – (з 78,6 % до 85,6 %), області (з 80,3 % до 84,3 %). Збільшилась кількість осіб, які вважають, що поліція на «відмінно» справляється з покладеними на неї завданнями з 14 % у 2018 р. до 16 % у 2019 р., а також і тих, хто оцінює роботу поліції як «скоріше добру, ніж погану» – збільшилась з 65 % у 2018 р. до 69 % у 2019 р.

До головних питань, що викликають задоволеність населення роботою місцевої поліції належать охорона громадського порядку, швидке та своєчасне реагування на виклики, забезпечення безпеки дорожнього руху, боротьба з незаконним розповсюдженням наркотиків, профілактика злочинності серед неповнолітніх, протидія хуліганству та вандалізму. Негативно оцінюється – неефективне ведення розслідування злочинів та притягнення злочинців до відповідальності, захист майна та житла громадян від крадіжок, корумпованість деяких представників поліції, залежність надання допомоги від статусу та платоспроможності людини. Таким чином, для налагодження взаємодії між поліцією та населенням на засадах партнерства потрібно спрямувати зусилля на вирішення цих проблем та інформування населення стосовно того, що вони вирішуються.

Довіра визнається найважливішим показником ефективності роботи поліції. Так, вчений В. Звоновський значну увагу приділяв повсякденній довірі, яка передбачає повсякденну впевненість у дотриманні певних умов взаємодії. Повсякденна практика змушує людей вступати в щоденні контакти з іншими людьми, установами, організаціями, інституціями про яких раніше вони нічого не знали, а тому не можуть бути впевнені, що ті виправдають їх очікування. Однак, незважаючи на це, люди все ж вступають у нові стосунки один з одним. Це стає можливим завдяки повсякденній довірі. У дослідженні було виявлено, що порівняно з 2018 роком довіра до поліції збільшилась – з 55 % до 65,2 %, але відмічається і зростання рівня недовіри до поліції з 6,1 % до 8,2 %.

Порівняно з минулим роком рівень довіри громадян до прокуратури збільшився (з 47 % до 62 %), баланс довіри складає 46 %.

Патрульна поліція з моменту інституціоналізації має високий кредит довіри громадян, але з роками він починає розтрачуватись. Порівняно з минулим роком довіряють патрульній поліції – 60 % опитаних. Баланс довіри до патрульної поліції у 2019 р. знизився з 43 % до 39 %.

Довіра до судів, порівняно з 2018 роком зросла. За даними опитування в м. Харків з 35,1 % до 52,8 %, баланс довіри складає – 32,3 %, в області з 36,4 % до 54,6 %, баланс довіри складає – 38,8 %.

Дані дослідження виявили, що служба безпеки України має найбільшу довіру серед правоохоронних органів після патрульної поліції. Це пояснюється тим, що пересічний громадянин інколи стикається з цією організацією, тому інформацію про роботу він отримує через ЗМІ. Довіра до служби безпеки України у м. Харків, порівняно з минулим роком, за даними опитування, зросла (з 38 % до 53 %), баланс довіри складає – 38 %, у Харківській області – з 38 % до 53,2 %, баланс довіри складає – 40 %.

Обізнаність опитаних щодо контактних даних місцевої поліції знаходиться на високому рівні, але є певна незначна частина, які не володіють ніякою інформацією про роботу її представників і не змогли б у разі потреби до них звернутися. Отже, контактні дані поліції (такі як номер гарячої лінії, адреса прийому громадян, телефони місцевих інспекторів) належать до тих даних, які необхідно поширювати через різні ЗМІ.

Таким чином, громадська думка може стати корисним методом для отримання інформації, що стосується безпеки громади «з перших вуст» – від громадян, які зацікавлені у зростанні рівня безпеки; він сприятиме підвищенню рівня довіри населення до поліції, мотивації громадян до активних дій у співпраці з поліцією.

### **Список бібліографічних посилань**

1. Про Національну поліцію : закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 03.11.2019).

2. Бугайчук К. Л. Вивчення громадської думки населення регіону про якість роботи органів внутрішніх справ у напрямку боротьби з незаконним обігом наркотиків : наук.-метод. рек. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2013. 40 с.

3. Сердюк О. О., Базима Б. О. Публічна безпека та довіра до правоохоронних органів 2019. За результатами досліджень 2013–2019 років, проведених у Харківській області : наук. звіт / вступ. слово Д. В. Швець ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ ; Голов. упр. Нац. поліції в Харків. обл. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2019. 228 с.

4. Сердюк О. О. Публічна безпека та довіра до правоохоронних органів. За результатами досліджень 2013–2018 років, проведених в Харківській області : наук. звіт / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ ; Голов. упр. Нац. поліції в Харків. обл. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2018. 128 с. DOI: <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.12963.50721>.

*Одержано 15.11.2019*

УДК 037.011.33(477)-057.30

**Сергій Петрович ГІРЕНКО,**

*кандидат педагогічних наук, доцент,*

*заступник декана з навчально-методичної роботи факультету № 2 Харківського національного університету внутрішніх справ*

## **ДО ПИТАННЯ СИСТЕМАТИЗАЦІЇ КОМПОНЕНТІВ КОНФЛІКТОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ У ФАХОВІЙ ОСВІТІ**

Проведення реформи правоохоронної системи включає процес змін критеріїв, змісту та показників сформованості компонентів фахової освіти майбутніх офіцерів Національної поліції, курсантів та слухачів закладів вищої освіти МВС зі специфічними умовами навчання. Результатом цього стає набуття поліцейським обов'язкових та професійно-важливих компетентностей, без оволодіння якими стає неможливим, а нерідко й небезпечним, виконання правоохоронних функцій.

Вивчення змісту правоохоронної освіти, аналіз навчальних планів за спеціальностями «Право»(спеціалізації: досудове розслідування, оперативно-розшукова, кібербезпека), «Правоохоронна діяльність» (кримінальна поліція, офіцер-кінолог, підрозділи боротьби з торгівлею людьми) сьогодні не містять навчальних дисциплін, метою яких є оволодіння курсантами основами ефективної комунікації в складних ситуаціях, розв'язання службових конфліктів та профілактика майбутніх протиріч. Проте, підготовка курсантів за спеціалізаціями «превентивна діяльність» та «ювенальна превенція» передбачає вивчення дисципліни «Конфліктологія» (40 аудиторних годин), що забезпечує формування базового блоку конфліктологічної компетентності майбутнього поліцейського, формує основні алгоритми конструктивної конфліктної поведінки, управління конфліктними та пост конфліктними емоційними станами.

В сучасних дослідженнях системи професійної освіти працівників підрозділів Національної поліції, на нашу думку, недостатньо